

KERTOMUS VUODESTA 2021

Vuosi 2021 oli Suomen tiedekustantajien liiton 28. toimintavuosi. Liitto toteutti tehtävänsä tieteellistä julkaisutoimintaa harjoittavien yhteisöjen edunvalvonta- ja yhteistyöjärjestönä. Se valvoi jäsentensä etuja ja oikeuksia, vahvisti kotimaisten tieteellisten julkaisujen asemaa ja edisti alan toimijoiden välistä yhteistyötä sekä kansainvälistä vuorovaikutusta. Tärkeitä toiminnan muotoja olivat apurahat, palkinnot, koulutukset ja lausunnot. Liitto vahvisti ja loi suhteita muihin suomalaisen tieteen ja kustannusalan toimijoihin. Vuonna 2021 toimintaa vaikeutti COVID-19-pandemia, joka esti matkat ja piti useimmat kokoukset ja seminaarit etäyhteyden takana.

Tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä jatkoi kotimaisten tiedekustantajien toimintaedellytysten turvaaminen. Loppuvuodesta työllistivät tekijänoikeuslain uudistusesitykseen ja Avoimen tieteen kansallisen koordinaation linjausluonnoksiin perehtyminen ja niiden kommentointi. Liitto korosti kustantajien ja tekijöiden perusoikeuksien kunnioittamisen tärkeyttä, avoimen julkaisemisen kotimaisen rahoitusmallin kestävää ratkaisemista, kustantajien näkökulman huomioon ottamista avoimen tieteen linjauksissa sekä kotimaisten kielten määrätietoista vaalimista tieteen kielinä.

Jäsenet

Suomen tiedekustantajien liiton jäseneksi voi sääntöjen mukaan liittyä jokainen Suomessa tieteellistä julkaisutoimintaa harjoittava oikeuskelpoinen yhteisö tai rekisteröity säätiö, jonka liiton hallitus hyväksyy jäseneksi.

Liitolla oli 139 jäsentä vuoden 2021 päättyessä (Liite 1). Vuoden aikana hyväksyttiin 8 uutta jäsentä:

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Itla
Kansainvälisten suhteiden tutkimuksen seura KATSE
Kansallisgalleria
Pohjois-Suomen Maantieteellinen Seura
Poliittisen talouden tutkimuksen seura
Suomen eläinlääkäriliitto
Suomen patristinen seura
Ålands fredsinstitut

Toimintansa lopettanut Lapland University Press erosi liitosta. Näin jäsenmäärä kasvoi 7:llä edellisvuodesta.

Liiton jäsenmaksu oli 50 euroa, kun se maksettiin viimeistään 4.6. Jäsenmaksua korotettiin ensi kertaa eräpäivittäin siten, että ajoissa maksaneet hyötyivät (vuosikokouksen 2020 päätös). Jäsenistöstä 85 % maksoi jäsenmaksunsa edullisimmalla hinnalla.

HALLINTO JA VIESTINTÄ

Toimihenkilöt ja -tilat

Liitolla oli kaksi osa-aikaista työntekijää. Liiton pääsihteerinä työskenteli professori Pauliina Raento ja projektisihteerinä filosofian maisteri Matias Karekallas. Karekallaksen työsopimus muutettiin toistaiseksi

voimassa olevaksi.

Liiton kirjanpidosta vastasi Tilitoimisto Ranta (Tommi Ranta).

Liiton työntekijöiden terveydenhuoltopalvelut tuotti Mehiläinen.

Liitto vuokrasi pientä työtilaa Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) tiloista osoitteessa Snellmaninkatu 13 A, 00170 Helsinki. Hallitus ja valiokunnat kokoontuivat enimmäkseen etänä koronarajoituksia noudattaen. Sihteeristö teki ensisijaisesti etätöitä.

Tiedotus ja viestintä

Suomen tiedekustantajien liiton tilaisuuksista, apurahoista ja koulutuksesta tiedotettiin jäsenistölle sähköpostitse ja liiton verkkosivuilla osoitteessa <https://tiedekustantajat.fi/>. Vuonna 2021 viestinnässä painottui Facebook-kampanjointi.

Liiton Facebook-profiilin ylläpidosta vastasi pääsihteeri. Sivun tykkääjien määrä oli 974 vuoden 2021 lopussa (vuoden 2020 lopussa 816). Seuraajia oli 1038 (918 vuonna 2020). Vuoden aikana tykkääjien määrä lisääntyi 158:lla (+90 vuonna 2020) ja seuraajien määrä 120:lla (+153 vuonna 2020).

Kotisivujen ylläpidosta osoitteessa <https://tiedekustantajat.fi/> vastasi digitoimisto Acqua (Riitta Korpipää) ja verkkopalveluista Zoner Oy. Pääsihteeri ja projektisihteeri päivittivät kotisivujen sisältöä.

Liiton postiosoite oli PL 518, 00101 Helsinki.

Hallinnon ja palveluiden kehittäminen

Vuonna 2021 jatkettiin liiton palvelujen ja hallinnon kehittämistä.

Liiton nettiohjeistuksia täydennettiin vertaisarviointiohjeella: <https://tiedekustantajat.fi/ohjeita-vertaisarviointiin/> Mallisopimusten uudistaminen käynnistettiin.

Lakisääteiset henki- ja tapaturmavakuutukset siirtyivät Fenniasta Ilmariseen. Liitto liittyi Helsingin Seudun Osuuspankin omistajajäseneksi.

Käyttöön otettiin e-työskentelyä helpottavia lisenssejä ja palveluja (Zoom Pro, Visma Sign ja Webropol).

Tositetarkastajina jatkoivat läpi vuoden Riitta Koikkalainen ja Toni Suutari. Huomautettavaa ei löytynyt.

Vuosikokous

Liiton sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 29. huhtikuuta 2021 TSV:n tiloissa Helsingissä, ensisijaisesti etäyhteydellä. Kokoukseen oli valtuutettu edustaja 37 jäsenyhteisöstä (30 vuonna 2020).

Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Vuoden 2020 tilinpäätös vahvistettiin, ja hallitukselle ja muille tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus. Hallituksen kokouspalkkioiksi vahvistettiin puheenjohtajalle 200 € kokoukselta ja muille 100 € kokoukselta.

Tilintarkastajaksi valittiin Heikki Mäki ja varalle BDO Oy.

Hallitus

Suomen tiedekustantajien liiton hallitukseen ajalla 1.1.–29.4.2021 kuuluivat:

Kimmo Jylhä, Vastapaino (2019–2022)

Leena Kaakinen, Gaudeamus (2015–2016, 2016–2019, 2019–2022)

Riitta Koikkalainen, Kulttuurintutkimuksen Seura (2017–2020)

Maria Lassila-Merisalo, Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK (2018–2021)

Pekka Nygren, Suomen Metsätieteellinen Seura (2015–2018, 2018–2021)

Elina Paju, The Westermarck Society (2019–2022)

Toni Suutari, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017–2020)

Johanna Vuorelma, Valtiotieteellinen yhdistys (2018–2021)

Erovuorossa hallituksesta vuonna 2021 olivat Lassila-Merisalo, Nygren ja Vuorelma. Uudelleen valittavissa olivat Lassila-Merisalo ja Vuorelma, jotka luopuivat tehtävistään. Hallituksen jäseniksi kolmivuotiskaudelle 2021–2024 valittiin äänestyksessä Anette Alén-Savikko, Anu Lahtinen ja Pertti Saloheimo.

Ajalla 29.4.–31.12.2021 hallitukseen kuuluivat (toimikaudet suluissa):

Anette Alén-Savikko, Suomalainen Lakimiesyhdistys (2021–2024)

Kimmo Jylhä, Vastapaino (2019–2022)

Leena Kaakinen, Gaudeamus (2015–2016, 2016–2019, 2019–2022)

Riitta Koikkalainen, Kulttuurintutkimuksen Seura (2017–2020, 2020–2023)

Mikael Laakso, Informaatiotutkimuksen yhdistys (2020–2023)

Anu Lahtinen, Suomen Historiallinen Seura (2021–2024)

Elina Paju, The Westermarck Society (2019–2022)

Pertti Saloheimo, Suomen Lääkäriliitto (2021–2024)

Toni Suutari, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017–2020, 2020–2023)

Ajalla 1.1.–29.4.2021 hallituksen puheenjohtajana toimi Leena Kaakinen ja varapuheenjohtajana Toni Suutari. He jatkoivat tehtävissään 29.4.–31.12.2021.

Hallitus kokoontui vuoden aikana 11 kertaa.

Hallituksen esityksiä valmisteltiin valiokunnissa. Pääsihteeri Raento oli kaikkien kolmen valiokunnan jäsen ja koollekutsuja.

Työvaliokuntaan kuuluivat koko vuoden ajan Kaakinen, Koikkalainen ja Suutari. Työvaliokunta kokoontui seitsemän kertaa vuonna 2021. Apuraha- ja palkintoesitysten lisäksi valmisteltiin jäsenkyselyä. Projektisihteerillä oli keskeinen rooli tässä työssä.

Koulutus- ja matkavalioikuntaan kuuluivat vuoden alkaessa Jylhä, Koikkalainen, Lassila-Merisalo ja Paju. Vuosikokouksen jälkeen Saloheimo täytti Lassila-Merisalolta vapautuneen paikan. Kokouksia oli yksi.

Digitointi- ja Open Access -valiokunnan muodostivat Kaakinen, Laakso, Nygren, Suutari ja Vuorelma. Vuosikokouksen jälkeen kokoonpanoksi tuli Alén-Savikko, Kaakinen, Koikkalainen, Laakso ja Lahtinen. Valiokunta ei kokoontunut vuonna 2021.

Hallituksen ja valiokuntien kokouksiin osallistuneille maksettiin hallituksen kokouspalkkiota vastaavasti 100 € kustakin kokouksesta.

APURAHAT

Liiton apurahoilla edistetään kotimaista tieteellistä kustannus- ja julkaisutoimintaa. Vuonna 2021 apurahoja myönnettiin muun muassa vanhojen julkaisujen digitointiin, laite- ja ohjelmistohankintoihin, koulutukseen ja sähköisen julkaisemisen edistämiseen.

Liitto myönsi 31 apurahaa, yhteensä 226 190 € (vuonna 2020 40 kpl / 352 876 €).

Helmikuun haku

Helmikuun haku oli avoinna ajalla 1.–28.2.2021. Hakemuksia saapui 19 kappaletta, yhteensä 129 284 €.

Hakemuksista 16 rahoitettiin, yhteensä 103 496 €. Rahoitusta sai 80 % haetusta summasta, 84 % hakemuksista ja 76 % hakijoista. Aiemmin rahoittamattomista hakijoista 67 % sai myönteisen päätöksen. Ei-jäsenistä rahoitettiin 100 %.

Apurahan saivat:

Alue- ja ympäristöntutkimuksen seura	6390 € julkaisukonseptin kehittämiseen
Dendrologian Seura	2400 € julkaisutyötä tukevaan laitehankintaan
Kulttuurin tutkimuksen seura	2700 € koulutukseen
Kulttuuripolitiikan tutkimuksen seura	5000 € vuosikirjan saavutettavuuden parantamiseen
Luther-Agricola-seura	4000 € julkaisujen digitointiin
Sosiaalipoliittinen yhdistys	1108 € Janus-lehden kehittämispäiviin
Suomalainen Lääkäri-seura Duodecim	10 000 € Duodecim-lehti nuorille -videosarjaan
Sukupuolentutkimuksen seura	3000 € OA-siirtymäselvitykseen
Suomalainen Lakimiesyhdistys	23 315 € julkaisujen digitointiin
Suomen Eksegeettinen Seura	2564 € julkaisujen markkinointiin
Suomen elokuvatutkimuksen seura	9500 € Lähikuvan kehittämiseen ja markkinointiin
Suomen Maantieteellinen Seura	8978 € julkaisujen digitointiin
Suomen Maataloustieteellinen Seura	699 € toimituksen laitehankintaan
Suomen Muinaismuistoyhdistys	6800 € julkaisujen digitointiin
Suomen sosiaalipedagoginen seura	9270 € sähköisen julkaisemisen kehittämishankkeeseen
Tutkijaliitto	7772 € korona-ajan tapahtumatuotantoon

Lokakuun haku

Apurahahakuun ajalla 1.–31.10.2021 lähetettiin 21 hakemusta 22 hakijalta. Hakemusten summa 199 171 € oli jälleen selvästi toivottua vähemmän. Rahoitusta sai 15 hakemusta, yhteensä 122 694 €. Rahoitusta sai 62 % haetusta summasta ja 71 % hakemuksista. Aiemmin rahoittamattomista hakijoista puolet sai myönteisen päätöksen.

Myönnöt jakautuivat seuraavasti:

Elintarviketieteiden Seura	2164 € lehden uudistamiseen
Etnisten suhteiden ja kv. ... ETMU	3000 € blogikoulutukseen
Kv. suhteiden tutkimuksen seura KATSE	3348 € uuden lehden käynnistämiseen
Karjalan teologinen seura	3320 € lehden ulkoasuun
Lähihistorian tutkimuksen seura	3000 € uuden lehden nettiin ja koulutukseen
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura	36 000 € digitointiin
Suomalais-Ugrilainen Seura	13 972 € digitointiin
Suomen Bysantin tutkimuksen seura	12 000 € lehden nettiin ja digitointiin
Suomen elokuvatutkimuksen seura	10 650 € digitointiin
Suomen rauhantutkimusyhdistys	3000 € digisiirtymän käynnistämiseen
Suomen Tribologiayhdistys	3700 € sähköisen julkaisemisen edistämiseen
Therapeia-säätiö	2040 € kirjoittajakoulutukseen
Turun Historiallinen Yhdistys	21 000 € artikkelien elinkaaren pidentämishankkeeseen
Työväenperinne	2000 € toimitussihteerin konferenssiosallistumiseen
Yhdyskuntasuunnittelun Seura	3500 € selvitykseen ja seminaariin

PALKINNOT

Vuoden tiedekirja

Suomen tiedekustantajien liiton ja TSV:n jakama Vuoden tiedekirja -palkinto oli ensimmäisen kerran 25 000 euron suuruinen. Kunniamainintoja ei enää jaeta.

Vuoden 2020 parhaana kotimaisena tiedekirjana palkittiin professori Esa Väliiverroksen ja kirjastonjohtaja emeritus Kai Ekholmin toimittama kokoelma *Tieteen vapaus ja tutkijan sananvapaus*. Kirjan kustantaja on Vastapaino. Kirjalla on 17 kirjoittajaa.

Palkintoraatiin kuuluivat dosentti Oula Silvennoinen, dosentti Tommi Tenkanen ja professori Soile Veijola.

Raadin sihteerinä toimi julkaisupäällikkö Sami Syrjämäki TSV:stä. Palkinnon saajat julkistettiin maaliskuussa.

Vuoden 2021 palkintoraati aloitti työskentelynsä marras-joulukuun vaihteessa. Raadin jäsenet ovat professori Minna Kellomäki (TAU), yliopistonlehtori Mirkka Lappalainen (HY) ja emeritusprofessori Jan Sundberg (HY). Raadin sihteerinä toimii viestintäpäällikkö Ilari Hetemäki TSV:sta.

Ansiokkaalle kotimaiselle tiedekirjalle vuosittain myönnettävä palkinto jaettiin ensimmäisen kerran vuonna 1989. Se rahoitetaan tekijänoikeusjärjestö Kopioston keräämillä tiedejulkaisujen käyttökorvauksilla. Kaikki palkitut: https://fi.wikipedia.org/wiki/Vuoden_tiedekirja.

Vuoden tiede-editori

Vuoden tiede-editori -palkinnon saaja valittiin toisen kerran. Palkinnon tarkoitus on parantaa tiede-editorien työn arvostusta ja näkyvyyttä. Samalla muistutetaan luotettavan ja sujuvasti muotoillun tutkitun tiedon merkityksestä.

Vuoden tiede-editori 2021 on kustannustoimittaja Suvi Syrjä Tähtitieteellisestä yhdistyksestä Ursasta. Häntä kiitettiin erityisesti monipuolisuudesta ja ystävällisyydestä sekä kyvystä yleistä juistaa monimutkaisia asioita. Syrjä saa työovereiltaan ja kirjoittajilta kiittävää palautetta.

5000 euron tunnustuspalkinto jaetaan vuosittain. Ehdotuksia palkinnon saajaksi voivat tehdä kotimaiset tiedekustantajat ja -julkaisijat, editorit ja yleisö marraskuun loppuun saakka. Palkinnon saajan valitsee liiton hallitus joulukuun kokouksessaan. Valinta julkistetaan tammikuussa.

Vuoden tiedelehti

Vuoden lopulla hallitus päätti perustaa uuden palkinnon, joka parantaa kotimaisten tiedelehtien näkyvyyttä ja arvostusta. Palkinto on suuruudeltaan 25 000 euroa. Se jaetaan vuosittain, ensimmäinen kerran vuonna 2022. Palkinnon saajasta päättää kolmijäseninen raati, jonka hallitus kutsuu tehtävänsä.

<https://tiedekustantajat.fi/tiedotteet/uusi-palkinto-kotimaisille-tiedelehdille/>

KOULUTUSTILAISUUDET JA OPINTOMATKAT

Tiedejulkaisemisen perusteet -koulutus

Lukuvuoden 2020–2021 kurssi peruttiin terveysturvallisuussyistä. Lähiopetusohjelmaan palattiin syksyllä 2021. Ensimmäinen lähiopetusjakso 26.–27.11.2021 sai kiittävää palautetta 20 osallistujaltaan.

Kokonaisuus koostuu vertaisisältöä tuottavista ennakkotehtävistä ja kolmesta lähiopetusjaksosta, jotka sisältävät asiantuntijaluentoja, keskustelevia työpajoja ja verkottumista tukevaa iltaohjelmaa. Kurssin tuottaa ja johtaa pääsihteeri.

13.–17.1.2021 Tieteen päivät *Hyvä ja paha tieto*

Liitto tuotti ohjelmaan podcastin, jossa päätoimittajat keskustelivat otsikolla *Hyvän tiedon vartijat*.

27.1.2021 Tiedejulkaisijan talous

Osallistujia oli 46, puhujat mukaan lukien. Keskustelu oli vilkasta läpi tilaisuuden.

11.2.2021 Artikkelikokoelmat ja teemanumerot

Toivottuun uusintaan osallistui 23 webinaarilaista.

27.4.2021 Julkaisuetiikan tukipalvelut: tietoisku

Tietoisku järjestettiin yhteistyössä TSV:n ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) kanssa. Pääsihteeri julkisti liiton uuden vertaisarviointiohjeen ja esitteli liiton koulutuksia. Osallistujia oli 230.

<https://vastuullinentiede.fi/fi/tapahtumat/julkaisuetiikan-tukipalvelut-tietoisku>

7.–8.10.2021 Tiedejulkaisemisen päivät

Helsingistä suoratoistona järjestetyssä tilaisuudessa esitelmöitiin ja keskusteltiin otsikolla *Ettisesti, vastuullisesti – kestävästi*. Langoilla oli enimmillään 145 kiinnostunutta. Liitto järjestää tapahtuman

vuosittain yhteistyössä TSV:n, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Kansalliskirjaston kanssa.

<https://www.tiedejulki.fi/paivat>

Tapahtuman pääplenaristi oli hallituksen jäsen Mikael Laakso, joka puhui tiedejulkaisemisen tutkimuksesta ja sen tarpeesta. Ohjelmaan osallistuivat myös Leena Kaakinen, Anu Lahtinen ja Pertti Saloheimo. Liitto tuotti ohjelmaan kaksi päätoimittajien paneelia, joissa keskusteltiin lehtityön eettisistä pulmista ja niiden ratkaisemisesta sekä vertaisarvioinnin valinnoista ja etiikasta. Pääsihteeri johti keskusteluja ja avusti digitointia koskevan session tuottamisessa.

Kansainväliset koulutukset

Liitto tarjosi paikkoja Association of Learned and Professional Publishing (ALPSP) -järjestön webinaareihin:

5 osallistujaa ja paikkaa *Managing and Influencing Your Editorial Board* (2.–3.2. ja 31.8.–1.9.2021)

5 osallistujaa ja paikkaa *Publication Ethics: Fraud and Misconduct* (30.–31.3.2021)

3 osallistujaa, 4 paikkaa *Peerless Peer Review: Mastering the Fundamentals* (14.–15.7.2021)

European Association of Science Editors (EASE) -järjestön nettikonferenssiin *Promoting Sustainability in Scholarly Publishing* (23.–25.6.2021) osallistui 3 editoria (paikkoja 21).

<https://ease.org.uk/ease-events/15th-ease-conference-2021/>

Open Access Scholarly Publishers (OASPA) -nettikonferenssiin *Designing 21st Century Knowledge Sharing Systems* (21.–23.9.2021) osallistui 2 editoria (paikkoja 15). <https://oaspa.org/conference/>

Tutkimusetiikan organisaatioiden ENRIO-nettikonferenssiin *Research Integrity Practice* (27.–29.9.2021) osallistui 1 jäsenjärjestön edustaja (paikkoja 15). <http://www.enrio.eu/congress2021/>

Mahdollisuutta osallistua ALPSP:n vuosikokoukseen (15.–17.9.2021) ei käytetty.

Kentän seuranta ja henkilöstön täydennyskoulutus

Projektisihteeri Karekallas osallistui seuraaviin liiton ulkopuolisiin tilaisuuksiin:

18.2.2021: *Viesti ja vaikuta: Populaarin tiedejulkaisemisen käytännön taitoja*

<https://www.ays.fi/ajankohtaista/viesti-ja-vaikuta-populaarin-tiedejulkaisemisen-k%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6n-taitoja>

3.5.2021: *Onko tutkimus ja tiedonvälitys vapaata? Lehdistönvapauden päivän keskustelutilaisuus*

<https://tjnk.fi/fi/tapahtumat/lehdistonvapauden-paivan-tilaisuus-2021>

21.–23.9.2021 *OASPA 2021 Online Conference on Open Access Scholarly Publishing: Designing 21st Century Knowledge Sharing Systems* <https://oaspa.org/oaspa-2021-conference-program/>

24.11.2021 *Avoimen tiedejulkaisemisen edut ja haasteet käytännössä*

<https://vty.fi/tapahtuma/tiedejulkaisemisen-edut-ja-haasteet-kaytannossa/>

Pääsihteeri Raento kouluttautui seuraavissa tapahtumissa:

2.–3.2.2021 *ALPSP Training: Managing and Influencing Your Editorial Board*

<https://www.alpsp.org/Past-Events/Managing-and-Influencing-your-Editorial-Board-31-August-and-1-September---FULLY-BOOKED/79559>

19.5.2021 *ALPSP Webinar: Readers as Listeners: Scholarly Publishing and Podcasting*

<https://www.alpsp.org/Webinars>

23.–25.6.2021 *EASE 15th General Assembly and Conference: Promoting Sustainability in Scholarly Publishing: The Role of Editors*

<https://ease.org.uk/ease-events/15th-ease-conference-2021/>

2.7.2021 EASE Workshop: Introduction to statistics for editors: understanding and reporting descriptive and bivariate analyses

<https://ease.org.uk/ease-events/15th-ease-conference-2021/workshops-and-training/ease-conference-optional-workshops-course-3/>

14.–15.7.2021 ALPSP Training: Peerless Peer Review: Mastering the Fundamentals

<https://www.alpso.org/Past-Events/Peerless-Peer-Review-Mastering-the-fundamentals-14-15-July/79302>

27.–29.9.2021: ENRIO 2021 Congress on Research Integrity Practice

<http://www.enrio.eu/congress2021/>

TIEDEJULKAISUJEN NÄKYVYYDEN JA MYYNNIN EDISTÄMINEN

Liitto maksoi puolet liiton jäsenseurojen julkaisuja myyvän Tiedekirjan osastoista Turun, Helsingin, Jyväskylän ja Tampereen kirjamessuilla loka–joulukuussa. Lisäksi mainostettiin Turun ja Helsingin ohjelmalehdissä ja *Kulttuurihaitarissa* (Turun messut).

Koronapandemia vaikeutti vuonna 2020 alkaneen Tiedon tähden kirjastoille -kampanjan loppuun saattamista. Suunniteltuja tapahtumia ei voitu järjestää, joten niiden sijaan kotimaisten tiedelehtien näkyvyyttä edistettiin kolmella mainoksella kirjastoalan ammattilehdessä *Kirjastolehdessä*. Kampanjan toteutti Tieteellisten seurain valtuuskunta. Liiton hallituksessa kampanjaa koordinoi Riitta Koikkalainen.

TUTKIMUKSET JA SELVITYKSET

Mikael Laakso ja Anna-Maija Multas selvittivät liiton toimeksiannosta, millaisia julkisia rahoitusmuotoja tiedelehdille on Euroopan maissa. *Tiedelehtien rahoitusmekanismit Euroopassa* -tutkimus toteutettiin verkkokyselyllä avoimen tieteen kansallisille vastuuhenkilöille ja keräämällä aineistoa verkkosivuilta.

Tutkimus osoitti, että asiat ovat olleet Suomessa verrattain hyvin. Muualla rahoitus on kilpailtua, ja julkaisut syntyvät talkoilla tai yliopistojen rahoituksella. Kaupallinen toiminta korostuu Länsi-Euroopassa, muissa kuin englanninkielisissä maissa lehtien rahoittaminen on suhteellisesti tärkeämpää. Suomessa melko inklusiivinen valtioneuvosto turvaa jonkinlaisen minimitaso lehdistölle mutta rahoituksen taso ja avoimen julkaisemisen vaatimukset eivät kohtaa. Euroopasta ei tutkimuksessa erottunut ihailtavaa konsortiota tai rahoitusmallia Suomen muutokselle, eli kotimaista inklusiivista mallia on syytä kehittää.

Vuoden aikana valmisteltiin myös kotimaisille tiedelehtien julkaisijoille yleisesti ja liiton jäsenille erityisesti suunnattu kysely, jolla kartoitetaan ja syvennetään kotimaisen tiedejulkaisu- ja tiedekustannuskentän kokonaiskuvaa. Kyselystä saadaan tietoa kotimaisen tiedejulkaisu-toiminnan rahoittamisen ratkaisun pohtimiseen.

MUU EDUNVALVONTA JA EDUSTUKSET

Edunvalvontatoiminta vuonna 2021 oli vilkasta. Edustus- ja asiantuntijatehtäviensä lisäksi hallituksen jäsenet seurasivat tiedekustantamisen ja -julkaisemisen kenttää aktiivisesti, verkottuivat ja olivat yhteydessä liiton jäsenistöön ja sidosryhmiin.

Jäsenyydet ja sopimukset

Vuonna 2021 liitto oli tekijöiden ja kustantajien yhteisen tekijänoikeusjärjestön Kopiosto ry:n jäsen (<https://www.kopiosto.fi/>). Kansainvälistä yhteistyötä edistettiin Association of Learned and Professional Publishers (ALPSP) -järjestön (<https://www.alpso.org/>) ja Committee on Publication Ethics (COPE) -järjestön jäsenenä (<https://publicationethics.org/>)

Pääsihteeri Raento oli ALPSP:n *Education Committee* -valmisteluryhmän ja European Association of Science

Editors (EASE) -järjestön jäsen. Lisäksi hän vaali ammattitaitoaan neljän tutkimusaiheisiinsa liittyvän kansainvälisen tiedelehden toimitusneuvoston jäsenenä (*International Gambling Studies, National Identities, Political Geography* ja *UNLV Gaming Research and Review Journal*).

Lausunnot, kannanotot ja esitykset

Lausuntovuosi oli kiireinen. Liitto lähetti seuraavat lausunnot ja kannanotot:

18.3.2021 Opetus- ja kulttuuriministeriö

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille myönnettävistä apurahoista

Liitto esitti huolensa kauno- ja tietokirjallisuuden rahoituksen jaosta (90 % / 10 %) sekä tavasta, jolla tietokirjallisuuden edustajien näkemykset sivuutettiin valmisteluvaiheen päätöksissä. Lisäksi pidettiin epäselvänä, onko esitystä laadittaessa otettu huomioon vallan keskittymisen pulmallisuutta, tieteellisiä seuroja edustavan TSV:n mandaatin kapeutta suhteessa tehtävänantoon ja TJNK:n kasvavaa työmäärää.

23.4.2021 Suomen Standardoimisliitto

ISO 3297:2021 Tieto ja dokumentointi. Jatkuvan julkaisun kansainvälinen standarditunnus (ISSN) suomenkielisestä käännöksestä

Lausunnossa esitettiin täsmennyksiä metatietoja ja niiden päivityksiä koskeviin osioihin.

18.6.2021 Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta

Tiedebarometrin uudistus

Liiton kommentteissa toivottiin (1) kysymysten muotoiluun ytimekkyyttä, fokuksen selkeyttä ja keveyttä, (2) päivityksiä joihinkin yksityiskohtiin ja (3) edellisen, rokotuksia käsittelevän vaihtuvan kysymyksen poikkeuksellista toistamista, jotta näkemyksiä tärkeästä asiasta voitaisiin verrata.

24.6.2021 Avoimen tieteen kansallinen koordinaatio

Avoimen julkaisutoiminnan rahoitus

Lausunnossa puolustettiin hankkeen alkuperäistä tavoitetta, joka on kotimaisen tieteellisen julkaisutoiminnan realistinen jatkuminen ja kehittäminen. Lausunnossa asetettiin konsortiomallin ja luovan, vastuita jakavan lähestymistavan kannalle ja luvattiin ottaa vastaan luonnoksessa liitolle esitetty rooli neuvottelujen osapuolena. Liitto katsoi, ettei valittava malli voi sulkea osaa lehdistä ja niiden lehdistä ratkaisun ulkopuolelle eikä ilmaisen työn määrää toimituksissa voida lisätä.

Liiton hallituksen jäsenet Laakso, Lahtinen, Lassila-Merisalo ja Nygren sekä pääsihteeri Raento osallistuivat kutsuttuina rahoitusmallivaihtoehtojen valmistelua alustaneeseen sidosryhmäkeskusteluun. Läsnä oli myös ryhmän jäsen, puheenjohtaja Kaakinen (29.4.2021).

30.10.2021 Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §:n muuttamisesta

Lausunto kritisoi luonnosta ankarasti oikeudenhaltijoiden perusoikeuksien loukkaamisesta, implementoitavan EU-direktiivin sallivan hengen sivuuttamisesta, huolimattomuudesta ja kansallisten, kiistanalaisten lisäysten ujuttamisesta kokonaisuuteen. Liiton lausuntoa täydensivät viittaukset Kopioston ja Suomen Kustannusyhdistyksen lausuntoihin.

Liitto pääsi yhteen välitavoitteeseensa, kun lakiesitys palautettiin valmisteluun. Luonnoksesta jätetyt 223 lausuntoa paljastavat, että kustantaja- ja tekijäjärjestöjen ja julkaisujen käyttäjiä ja jakelijoita edustavien organisaatioiden näkemykset ovat varsin kaukana toisistaan.

1.11.2021 Avoimen tieteen kansallinen koordinaatio

Avoimen tieteen seurantamalli

Liitto moitti tekijänoikeuden puuttumista seurantaa ohjaavien periaatteiden joukosta, valmistelevien

työryhmien kokoonpanon yksipuolisuutta ja osallisia ulossulkevaa määritelmää ”tiedeyhteisöstä”. Lisäksi huomautettiin, ettei tiedekustannus- ja julkaisu-toimintaa ole luettu tieteen infrastruktuuriksi eikä esitetty malli kykene tuottamaan vertailukelpoista dataa. Mallin käsitystä avoimen julkaisemisen kustannuksista pidettiin epärealistisena ja virheellisenä. Byrokraattinen malli kuormittaa henkilöstöä.

20.12.2021 Avoimen tieteen kansallinen koordinaatio

Toimintakulttuurin avoimuuden linjaus

Linjauksen periaatteita ja tavoitteita pidettiin periaatteessa kannatettavina mutta oikeudenhaltijoiden perusoikeuksia loukkaavaa, sanelevaa lähestymistapaa ja ulos sulkevaa ”tiedeyhteisön” määritelmää kritisoitiin. Esimerkiksi esitetty lisenssisuositus on ristiriidassa oikeudenhaltijoiden sopimusvapauden ja muiden perusoikeuksien kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriölle Kopioston kanssa vuonna 2020 lähetetty toimenpidepyyntö johti **tapaamiseen OKM:n edustajien kanssa 2.9.2021**. Tapaamisessa esitettiin ratkaisua kotimaisen tiedejulkaisemisen rahoitusongelmaan ja vaadittiin oikeudenhaltijoiden intressien ja sopimusvapauden periaatteen parempaa huomioon ottamista.

Puheenjohtaja Kaakinen alusti tilaisuudessa, johon osallistuivat myös Sakari Laiho (Suomen kustannusyhdistys), Sanna Haanpää (Suomen tietokirjailijat ry) ja Jukka-Pekka Timonen (Kopiosto). Valmisteluun osallistuivat myös Juha Jukkara ja Kirsi Salmela (Kopiosto), Ulla Järvi (Suomen tiedetoimittajain liitto), Rainer Oesch (Professoriliitto) ja pääsihteeri Raento.

Liitto teki myös **esityksiä henkilövalinnoista**. Liiton ehdokas Anu Lahtinen valittiin Tiedonjulkaisemisen neuvottelukunnan jäseneksi kaudelle 2021–2024. Uuteen kokoonpanoon kuuluu myös paikastaan liiton hallituksessa luopunut Maria Lassila-Merisalo.

Julkaisufoorumien paneelisiin asetettiin kuusi ehdokasta kaudelle 2022–2025. Mikael Laakso (paneeli 17) ja Anne Mäntynen (paneeli 21) saivat jatkokauden. Mäntynen valittiin paneelinsa puheenjohtajaksi.

Lisäksi tervehdittiin ilolla 2.12.2021 julkaistua uutta **Kansalliskielistrategiaa**, joka vastaa liiton oikeusministeriölle vuonna 2020 esittämiin toiveisiin. Valtion periaatepäätöksenä julkaistu strategia suosittelee yliopistoille ja korkeakouluille, että ne vahvistaisivat kansalliskielten asemaa tieteen kielinä ja toiminnassaan: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-967-0>

Kopiosto

Pääsihteeri Raento edusti liittoa vuoden 2021 aikana alas ajettujen Elektra- ja Peri+ -palvelujen johtoryhmässä ja oikeudenhaltijoiden johtoryhmässä. Oikeudenhaltijoiden ryhmässä liittoa edusti myös hallituksen jäsen Alén-Savikko. Jakoneuvotteluja ei käyty.

Liitto valmisteli Kopioston kanssa mm. pilottia artikkelien sähköisestä välittämisestä kirjastoista asiakkaille ja jatkoa Tutkain-sopimukselle, joka on mahdollistanut sanoma- ja aikakauslehtiarkistojen tutkimuskäytön yliopistoissa HAKA-tunnuksin.

Raento osallistui Kopioston kevätkokoukseen 27.5.2021 ja syyskokoukseen 15.12.2021.

Muut edustukset, edunvalvonta & sidosryhmätyö

Puheenjohtaja Kaakinen toimi *Julkaisemisen avoimuus* -asiantuntijaryhmän jäsenenä Avoimen tieteen kansallisessa koordinaatiossa (TSV). Hän edusti liittoa Avoimen tieteen kevät- (4.–5.5.2021) ja syyspäivillä (24.–25.11.2021) sekä Avoimen tieteen työpajoissa (18.3.2021 ja 5.10.2021).

Kaakinen ja hallituksen jäsen Jylhä olivat jäseniä myös *Julkaisemisen avoimuus* -asiantuntijaryhmän alla toimivassa työryhmässä, joka laatii tiedekirjojen avoimen saatavuuden linjausta.

Puheenjohtaja Kaakinen oli liiton edustajana työryhmässä, joka selvittää kotimaisten tiedelehtien yhteisrahoitteista mallia. Ryhmä aloitti toimintansa vuoden 2021 alussa. Sen nimitti Avoimen tieteen ja

tutkimuksen kansallinen ohjausryhmä.

Kaakinen edusti liittoa vertaisarviointitunnuksen ohjausryhmän jäsenenä. Samaan ryhmään kuului myös liiton hallituksen puheenjohtaja emerita, professori Anne Mäntynen, joka edusti liittoa jo tunnusta luotaessa.

Hallituksen jäsen Koikkalainen edusti liittoa ALPSP:n vuosikokouksessa 15.–17.9.2021.

Pääsihteeri Raento puolusti omakielistä julkaisemista Vastuullisen tieteen juttusarjassa tiedejulkaisemisesta: <https://vastuullinentiede.fi/fi/ajankohtaista/tieteen-julkaiseminen-omalla-kielella-edistaa-kansainvalistymista-ja-demokratiaa> (30.9.2021)

Lisäksi hallituksen jäsenet seurasivat liiton toimialan tapahtumia muissa luottamus- ja työtehtävissään.

TALOUS

Suomen tiedekustantajien liiton taloudellinen tilanne vuonna 2021 oli jälleen poikkeuksellisen hyvä: Korvauksia saatiin ennätyselliset 1 228 404, 12 € (1 161 765,15 € vuonna 2020). Tämä johtui siitä, että tekijänoikeusjärjestö Kopiosto jatkoi tieteellisten julkaisujen käyttökorvausten tilittämistä kahdelta vuodelta tilitysmenettelynsä asteittaiseen muutokseen liittyen. Lisäksi koronapandemia esti matkojen ja koulutusten järjestämisen tai alensi niiden kustannuksia.

Valokopiokorvausten osuus em. kokonaissummasta oli 958 383,31 € / 78 % (771 471,70 € / 66 % vuonna 2020). Digitointikorvauksia maksettiin 270 020,81 € (390 293,45 € vuonna 2020).

Korvauksia siirrettiin eteenpäin tiedekustannus- ja julkaisualan kotimaisille toimijoille apurahoina ja palkintoina, koulutuksina ja etäkongressien osallistumismaksuina. Lisäksi tiedejulkaisuista saatavilla käyttökorvauksilla rahoitettiin liiton tutkimus-, neuvonta- ja asiantuntijapalvelut, kansainvälinen toiminta sekä jäsenistön näkyvyyden edistäminen. Noin 2/3 apurahoista myönnettiin digihankkeisiin myös vuonna 2021.

Varojen käyttöä edistettiin mm. perustamalla uusi palkinto, laajentamalla kirjamesunäkyvyyttä ja Facebook-viestintää sekä käynnistämällä tutkimustoimintaa. Hallitus jatkoi maltillista sijoitustoimintaa käyttämättä jääneiden varojen arvon säilyttämiseksi.

Jäsenmaksuja kertyi 7675 € (6550 € vuonna 2020).

Tilikauden ylijäämä oli 9050,38 € (6482,99 € vuonna 2020).

Aalto yliopisto	Porthan-Seura
Aikuiskasvatuksen tutkimusseura	50 Prologos
AllegraLab Helsinki	Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys
Alue- ja ympäristötutkimuksen seura	Redescriptions
Aue-säätiö	Sigillum
Avoimen tiedon keskus	Siirtolaisuusinstituuttisäätiö
Dendrologian Seura – Dendrologiska Sällskapet	Skepsis
Diakonian tutkimuksen seura	Societas pro Fauna et Flora Fennica
Donner-instituutti	Sosiaalipoliittinen yhdistys
10 Edistysellinen tiedeliitto	Sosiaalilääketieteen yhdistys
Eetos	Sosiaalityön tutkimuksen seura
Ekonomiska Samfundet i Finland	60 Sukupuolentutkimuksen Seura
Elintarviketieteiden Seura	Suomalainen Lakimiesyhdistys
Ethnos	Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
ETMU	Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura
Eurooppalaisen filosofian seura	Suomalais-Kiinalainen Kasvitieteen Säätiö
Gaudeamus Helsinki University Press	Suomalais-Ugrilainen Seura
Haaga-Helia-ammattikorkeakoulu	Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
Hallinnon tutkimuksen seura	Suomen Antropologinen Seura
20 Historian Ystävien Liitto	Suomen Arkeologinen Seura
Historiska föreningen	Suomen Ateenan-instituutin säätiö
Hämeen ammattikorkeakoulu / HAMK Unlimited	70 Suomen Biologian Seura Vanamo
Informaatiotutkimuksen yhdistys	Suomen Eksegeettinen Seura
Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Imla	Suomen elokuvatutkimuksen seura
Kansainvälisten suhteiden tutkimuksen seura	Suomen eläinlääkäriliitto
Kansallisgalleria	Suomen eläin- ja kasvitieteen julkaisutoimikunta
Kansanvalistusseura	Suomen Estetiikan Seura
Karjalan teologinen seura	Suomen Filosofinen Yhdistys
Karl Marx -seura	Suomen Geologinen Seura
30 Kasvinsuojeluseura	Suomen Hammaslääkäriliitto
Kehitysvammaliitto	Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia
Kela	80 Suomen Historiallinen Seura
Kirjallisuudentutkijain seura	Suomen Itämainen Seura
Klassillis-filologinen yhdistys	Suomen kansainvälisoikeudellinen seura
Kotikielen Seura	Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura
Kotimaisten kielten keskus	Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura
Kulttuurintutkimuksen seura	Suomen Kasvatustieteellinen Seura
Kulttuuripolitiikan tutkimuksen seura	Suomen keskiajan arkeologian seura
Kuntoutussäätiö	Suomen Kielen Seura
40 Kustannus Oy Duodecim	Suomen kielitieteellinen yhdistys
Liikuntatieteellinen seura	Suomen kirkkohistoriallinen seura
Luonnonfilosofian seura	90 Suomen Lääketieteen Historian Seura
Media- ja viestintätieteellinen seura Mevi	Suomen Lääkäriliitto
Nuorisotutkimusseura	Suomen Maataloustieteellinen Seura
Opetuksen ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus	Suomen Maantieteellinen Seura
Ortodoksisten Pappien Liitto	Suomen Merihistoriallinen Yhdistys
Pohjois-Suomen Maantieteellinen Seura	Suomen Metsätieteellinen Seura
Poliittisen talouden tutkimuksen seura	Suomen Muinaismuistoyhdistys

Suomen Musiikkitieteellinen seura
Suomen Queer-tutkimuksen Seura
Suomen patristinen seura
100 Suomen Psykologian Seura
Suomen Rauhantutkimusyhdistys
Suomen Sammaseura
Suomen Seksologinen Seura
Suomen Sieniseura
Suomen sosiaalipedagoginen seura
Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA
Suomen Sukututkimusseura
Suomen Tiedeseura / Finska Vetenskap-Societeten
Suomen Tieteellinen Kirjastoseura
110 Suomen tieteen- ja teknologian tutkimuksen seura
Suomen tilastoseura
Suomen Tribologiayhdistys
Suomen urheiluhistoriallinen seura
Suomen ympäristöoikeustieteen Seura
Suoseura
Svenska litteratursällskapet i Finland
Taidehistorian Seura
Taideyliopisto
Tampere University Press
120 Tekniikan Historian Seura
Teologinen Julkaisuseura
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos
Therapeia-säätiö
Tulevaisuuden Tutkimuksen Seura
Turun Historiallinen Yhdistys
Tutkijaliitto
Työelämän tutkimusyhdistys
Työterveyslaitos
Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura
130 Työväenperinne
Tähtitieteellinen yhdistys Ursa
Uusfilologinen yhdistys
Valtiotieteellinen yhdistys
Vastapaino Kustannusyhtiö
Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura
Väestöntutkimuslaitos
The Westermarck Society
Yhdyskuntasuunnittelun Seura
Ålands fredsinstitut

